

Współpraca Urzędu Statystycznego w Rzeszowie ze słowacką i ukraińską statystyką regionalną

Podkarpacie to najbardziej wysunięte na południowy-wschód województwo. Od wschodu graniczy z Ukrainą, a od południa ze Słowacją. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej wschodnia granica RP stała się najdłuższym odcinkiem zewnętrznej granicy lądowej UE wynoszącym 1163 km, z czego ponad 1/5 (235 km) jest równocześnie wschodnią granicą województwa podkarpackiego. Położenie przygraniczne województwa sprzyja rozwojowi współpracy transgranicznej, mającej na celu łagodzenie negatywnych skutków istnienia granicy. Międzynarodowa współpraca regionów jest determinowana przez współpracę polityczną na płaszczyźnie międzypaństwowej. Korzystny stan wzajemnych stosunków pomiędzy Polską a Ukrainą i Słowacją wpływa w sposób pozytywny na rozwój współpracy transgranicznej. Stwarza to zarazem wielką szansę na zrównoważoną współpracę międzyregionalną.

Województwo podkarpackie jest włączone w struktury międzyregionalne – należy do Euroregionu Karpackiego. Związek Międzyregionalny Euroregion Karpacki powstał 14 lutego 1993 roku w Debreczynie. Obejmuje obszary przygraniczne 5 państw: Polski, Słowacji, Ukrainy, Węgier i Rumunii. Powstanie Euroregionu poprzedzone było kilkuletnim ożywieniem współpracy i kontaktów – głównie o charakterze dwustronnym – pomiędzy przygranicznymi regionami obszaru Karpat (obecne województwo podkarpackie z przygranicznymi powiatami słowackimi oraz ukraińskie Zakarpacie z północno-wschodnimi regionami Węgier). Regiony rumuńskie, graniczące z Węgrami i Ukrainą, dołączyły do Euroregionu w roku 1997.

Euroregion Karpacki to region o wyraźnie wyodrębnionej specyfice kulturowej i społecznej, wykształconej na podłożu wspólnej tradycji historycznej. Jednym z bardzo istotnych źródeł tej specyfiki była, i w znacznym stopniu nadal jest, wielość

występujących na tym obszarze narodów, narodowości i grup etnicznych, z których każda dzięki swej własnej odrębności współkształtowała wspólną tożsamość Europy Środkowej.

Struktura powierzchni w Euroregionie Karpackim przedstawia się następująco: 36,6% stanowi część ukraińska, 23,1% – rumuńska, 18,5% – węgierska, 11,6% – polska i 10,2% – słowacka. Część słowacka Euroregionu obejmuje 32,1% obszaru Słowacji, ukraińska – 9,4% powierzchni Ukrainy, a polska – 5,7% powierzchni Polski.

Część polska Euroregionu Karpackiego obejmuje obszar 17,8 tys. km², na którym zamieszkuje 2,1 mln osób. Podkarpacie należy do słabo zurbanizowanych obszarów (ludność miejska stanowi niewiele ponad 40% populacji).

Słowacka część Euroregionu obejmuje dwa kraje: Koszycki i Preszowski, które zajmują łącznie 15,7 tys. km², a zamieszkuje tam ponad 1,5 mln ludności. W miastach mieszka 52,6% ludności.

Ukraińska część Euroregionu obejmuje 4 obwody: Czerniowiecki, Iwano-Frankowski, Lwowski i Zakarpacki. Zajmują one łącznie 56,6 tys. km² powierzchni, którą zamieszkuje 6,1 mln osób. W miastach mieszka 48,6% ludności.

Euroregion Karpacki stanowi instytucjonalną formę dla rozwijającej się współpracy transgranicznej, aktywizacji obszarów peryferyjnych, tworząc płaszczyznę inicjacji i koordynacji wspólnych przedsięwzięć.

Rozwijająca się współpraca pomiędzy środowiskami samorządowymi i gospodarczymi oraz organizacjami pozarządowymi stawia przed służbami statystycznymi liczne zadania. Wiążą się one z koniecznością dostarczania tym środowiskom wiarygodnej i porównywalnej informacji statystycznej, niezbędnej do kreowania właściwej polityki regionalnej, opracowywania różnych ekspertyz i tworzenia planów regionalnego zagospodarowania. Wychodząc naprzeciw temu zapotrzebowaniu, polska statystyka od początku powstania Euroregionu Karpackiego podjęła szereg inicjatyw, których celem jest tworzenie i rozwój statystyki transgranicznej zaspakajającej potrzeby informacyjne współpracy ponadgranicznej, samorządów lokalnych i jednostek gospodarczych.

Jedną z takich inicjatyw było nawiązanie współpracy ze stroną słowacką w 1993 r. W celu nadania współpracy trwałego, roboczego charakteru oficjalną

umowę o współpracy Urzędu Statystycznego w Krośnie i Urzędu Statystycznego Republiki Słowackiej Kraju Preszowskiego w Preszowie podpisano w roku 1998, kierując się umową o współpracy Głównego Urzędu Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej i Urzędu Statystycznego Republiki Słowackiej.

Natomiast w 1995 roku została podpisana umowa o współpracy pomiędzy Urzędami Statystycznymi w Krośnie i Iwano-Frankowsku, na bazie umowy o współpracy GUS i Ministerstwa Statystyki Ukrainy.

Od początku 1999 r. współpracę tę kontynuuje Urząd Statystyczny w Rzeszowie, w którego struktury został włączony Urząd Statystyczny w Krośnie.

W obydwu umowach strony zobowiązały się bezpośrednio współpracować na równych prawach nad:

- organizacją badań statystycznych na poziomie regionalnym,
- metodyką i podstawami organizacyjnymi badania opinii społecznej w regionie,
- systemami popularyzacji i rozpowszechniania informacji statystycznej,
- dwustronnymi porównaniami statystycznymi obrazującymi warunki socjalno-ekonomiczne,
- unifikacją statystycznych systemów informacyjnych dla potrzeb Euroregionu Karpackiego.

W ramach wieloletniej współpracy odbywały się spotkania robocze, efektem których są przygotowane wspólnie publikacje, seminaria, konferencje.

Urząd Statystyczny w Rzeszowie (do 1998 r. Urząd Statystyczny w Krośnie) w ramach tej współpracy opracował i wydał następujące publikacje:

1. W roku 1994: **Wybrane dane statystyczne za rok 1992**, jest to pierwsze wspólne opracowanie mające charakter podręcznego informatora statystycznego o regionach przygranicznych Polski i Słowacji.
2. W roku 1997: **Sieć miast w Euroregionie Karpackim. Podstawowe dane statystyczne**; opracowanie zawiera wybrane informacje demograficzno-społeczne o miastach tworzących strukturę przestrzenną Euroregionu Karpackiego w 1994 r. Składa się z części opisowej i tabelarycznej zawierającej dane dotyczące miast w poszczególnych obszarach Euroregionu.
3. W roku 1999: **Ludność w Euroregionie Karpackim**; publikacja zawiera podstawowe dane o liczbie i strukturze ludności oraz o urodzeniach, zgonach

i przyroście naturalnym, jak też o migracjach w Euroregionie Karpackim w 1997 r. W wielu tablicach wprowadzono retrospekcję umożliwiającą analizę podstawowych zjawisk i procesów demograficznych.

4. W roku 2000: ***Powiaty w obszarze przygranicznym polsko-słowackim w 1999 r.*** W publikacji przedstawiono podstawowe informacje o stanie i strukturze ludności, pracujących, rolnictwie oraz wybranych elementach infrastruktury technicznej.
5. W roku 2000: ***Turystyka w powiatach przygranicznych polsko-słowackich w roku 2000***, opracowanie zawiera informacje o atrakcjach i usługach turystycznych w obszarze pogranicza polsko-słowackiego oraz dane statystyczne dotyczące turystyki w tym rejonie.
6. W roku 2002 ukazała się druga, poszerzona edycja opracowania poświęconego zagadnieniom demograficznym: ***Ludność w Euroregionie Karpackim w latach 1998-2000***.
7. W roku 2004: ***Rynek pracy na obszarze przygranicznym polsko-słowackim***, opracowanie składa się z dwóch części: w pierwszej przeprowadzono analizę rynku pracy w Polsce i na Słowacji, wskazując na podobieństwa i różnice, w drugiej – przedstawiono tablice zawierające dane porównawcze dla pracujących i bezrobotnych.
8. W roku 2005: ***Podmioty gospodarki narodowej w Euroregionie Karpackim w 2004 r.***; publikacja zawiera informacje o liczbie i strukturze podmiotów gospodarki narodowej w poszczególnych państwach tworzących Euroregion według rodzajów działalności, liczby pracujących, form organizacyjno-prawnych, jak również o liczbie pracujących według rodzajów działalności.
9. W roku 2006 ukazała się trzecia, udoskonalona edycja opracowania poświęconego sytuacji demograficznej: ***Ludność w Euroregionie Karpackim w latach 2000-2005***. W publikacji dopracowano stronę metodologiczną i poszerzono część opisową, prezentując analizę zjawisk demograficznych.

Wszystkie te publikacje zostały opracowane w wersji językowej polsko-angielskiej bądź polsko-słowacko-angielskiej, z wyjątkiem pierwszego opracowania, które przygotowano w wersji polsko-słowackiej. Pozwoliło to na poszerzenie kręgu odbiorców, umożliwiając zapoznanie się z treścią partnerom zagranicznym.

Ponadto, Urząd Statystyczny w Rzeszowie oraz partnerzy z Ukrainy uczestniczyli w opracowaniu publikacji wydawanych przez inne urzędy i instytucje, na przykład:

1. ***Infrastruktura w Euroregionie Karpackim*** – wydana w roku 2000 przez Urząd Statystyczny Węgier. Opracowanie zawiera podstawowe informacje statystyczne dla miast Euroregionu Karpackiego z zakresu: zasobów mieszkaniowych, służby zdrowia, edukacji, handlu i turystyki, transportu.
2. ***Miasta w Euroregionie Karpackim*** – wydana w roku 2002 przez Urząd Statystyczny w Koszycach. Publikacja przedstawia podstawowe informacje o miastach Euroregionu Karpackiego (z wyjątkiem Rumunii). Zawiera dane z roku 2000 z zakresu infrastruktury technicznej, turystyki, edukacji i kultury, a także ludności w latach 1996-2000.
3. ***Małe i średnie przedsiębiorstwa na Podkarpaciu i Zakarpaciu*** – wydana w 2004 r. przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego SA. W opracowaniu książki, która zawiera informacje statystyczne dotyczące sektora małych i średnich przedsiębiorstw, uczestniczyła także Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie.
4. ***Pogranicze polsko-ukraińskie. Środowisko. Społeczeństwo. Gospodarka*** – wydana w 2005 r. przez Wyższą Szkołę Zarządzania i Administracji w Zamościu. W opracowaniu uczestniczył także Urząd Statystyczny w Lublinie. Książka poświęcona jest społeczno-ekonomicznej charakterystyce regionów polskich i ukraińskich (województwa lubelskie i podkarpackie oraz obwody lwowski, wołyński i zakarpacki). Składa się z obszernej części analitycznej przygotowanej przez autorów polskich i ukraińskich oraz z części tabelarycznej zawierającej dane źródłowe.

Rozwijaniu współpracy, wymiany informacji, doświadczeń i metodologii, jak też popularyzacji statystyki i powstawaniu nowych projektów służą organizowane seminaria, spotkania i konferencje. Niektóre z nich omówiono poniżej.

We wrześniu 1997 r. w Iwoniczu-Zdroju odbyło się seminarium na temat: ***Zadania Urzędów Statystycznych w tworzeniu bazy informacyjnej dla Euroregionu Karpackiego***. W seminarium udział wzięli przedstawiciele Głównego Urzędu Statystycznego, Centralnego Urzędu Statystycznego Węgier oraz regionalnych

urzędów statystycznych z terenu Euroregionu Karpackiego ze strony polskiej, słowackiej, ukraińskiej i węgierskiej, jak również przedstawiciele władz lokalnych i ośrodków akademickich.

W październiku 2003 r. w Bystrem k. Baligrodu odbyło się seminarium na temat: *Rola informacji statystycznej w tworzeniu polityki regionalnej w ramach Euroregionu Karpackiego*. W seminarium udział wzięli przedstawiciele Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego Republiki Słowackiej, regionalnych urzędów statystycznych ze strony polskiej, słowackiej i ukraińskiej, jak też przedstawiciele władz lokalnych i ośrodków akademickich.

W lipcu 2006 r. we Lwowie odbyło się spotkanie przedstawicieli urzędów statystycznych z Rzeszowa, Lwowa i Preszowa, podczas którego omawiano między innymi stan prac nad kolejną edycją publikacji „*Ludność w Euroregionie Karpackim*”. Poruszono również tematy dotyczące możliwości przygotowania wspólnej publikacji z zakresu ochrony środowiska oraz stworzenia wspólnego banku danych statystycznych.

W styczniu 2007 r. w Urzędzie Statystycznym w Rzeszowie odbyła się konferencja prasowa, na której zaprezentowano najnowszą publikację o Euroregionie Karpackim zatytułowaną „*Ludność w Euroregionie Karpackim w latach 2000-2005*”. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Statystycznego w Preszowie oraz lokalnej prasy, rozgłośni radiowych i TV. Publikacja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem wśród władz oraz samorządów regionalnych i lokalnych, studentów, jak też różnego typu jednostek i instytucji działających w obszarze Euroregionu, a także szerokiej opinii publicznej i mediów, stanowiąc bogate źródło informacji o zmianach w procesach demograficznych zachodzących w Euroregionie Karpackim.

URZĄD STATYSTYCZNY W RZESZOWIE

35-959 RZESZÓW, ul. Jana III Sobieskiego 10

Tel. (017) 853 52 10, fax (017) 853 51 57,

e-mail: SekretariatUSRze@stat.gov.pl, <http://www.stat.gov.pl/rzesz>